

**TC. İNKILAP TARİHİ ATATÜRKÇÜLÜK
DERSİ DERS NOTLARI**

YALIKÖY İMAM HATİP ORTAOKULU

MUSTAFA YAZGAN

TRABZON – 2018

II. ÜNİTE: MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

1. Birinci Dünya Savaşı'nın sebeplerini ve savaşın başlamasına yol açan gelişmeleri kavrar.

I. DÜNYA SAVAŞI

I. Dünya Savaşı'nın çıkmasına sebep olan iki temel olayı vardır; bunlar **Fransız İhtilali** ve **Sanayi İnkılabı**'dır.

FRANSIZ İHTİLALİ

Milliyetçilik düşüncesinin yaygınlaşması

SANAYİ İNKILABI

Sömürge ve Pazar arayışının yaygınlaşması

I. DÜNYA SAVAŞI

I. Dünya Savaşının nedenleri ikiye ayrılır; genel nedenler, özel nedenler.

I. Dünya Savaşının Genel Nedenleri	I. Dünya Savaşının Özel Nedenleri
Milliyetçilik akımı	Almanya ve Fransa arasındaki Alsace - Loren kömür havzası sorunu
Hammadde ve Pazar arayışı (Sömürgecilik)	Avusturya – Macaristan imparatorluğunun Balkanlara hâkim olma mücadelesi
	Rusya'nın Panslavizm politikası ve Sıcak denizlere inme düşüncesi
	İngiltere'nin sömürgelerini koruma ve artırma isteği
	Almanya ve İtalya'nın siyasi birliklerini tamamlamaları
	Japonya'nın uzak doğuda sömürge elde etme arzusu.

Avrupa devletleri arasındaki siyasi ve ekonomik rekabet devletler arasında bloklaşmalara neden olmuştur. Savaşa katılan devletler **İTTİFAK** ve **İTİLAFA** olmak üzere iki gruba ayrılmışlardır.

	İTTİFAK	İTİLAFA
SAVAŞ BAŞLAMADAN ÖNCE GRUPLAR	ALMANYA	İNGİLTERE
	İTALYA	FRANSA
	AVUSTURYA - MACARİSTAN	RUSYA
BLOKLARDA SAVAŞ ESNASINDA YAŞANAN DEĞİŞİKLİKLER	OSMANLI	İTALYA
	BULGARİSTAN	ABD
		YUNANİSTAN
		JAPONYA VB.

Savaş başlamadan önce ittifak grubunda yer alan **İtalya** savaş esnasında taraf değiştirerek itilaf grubunda yer almıştır.

I. DÜNYA SAVAŞI (1914 – 1918)

Avusturya - Macaristan Veliahtı Prens Ferdinand'ın Saray - Bosna'ya yaptığı gezi sırasında bir Sırp Milliyetçisi Gavrilo Princip tarafından 28 Haziran 1914 tarihinde öldürülmesi ile I. Dünya Savaşı başlamıştır. Bu olay sonrasında Avusturya - Macaristan, Sırbistan'a savaş açmış; Rusya, Sırbistan'ı desteklemiştir. Bunun üzerine Almanya, Rusya ve müttefiklerine savaş ilan etmiştir.

I. Dünya Savaşı başladığında Osmanlı Devleti tarafsızlığını ilan etmiş; fakat savaş sonrasında kendisinin de zarar göreceğini bilen Osmanlı Devleti, İtilaf Devletleri ile iş birliği yapmanın yollarını aramıştır. İtilaf Devletleri ise Osmanlı Devleti'ni yanlarında görmek istememişlerdir. Bunun üzerine Osmanlı Devleti, Almanya ile yakınlaşma yolunu seçmiştir.

Osmanlı Devleti daha önce kaybettiği toprakları geri almak ve siyasi yalnızlıktan kurtulmak istemesi üzerine savaşa girmiştir.

Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni I. Dünya Savaşı'nda kendi yanında savaşa girmesini istemesinin nedenleri;

- ✓ Yeni cepheleler açarak ve savaşı daha geniş alanlara yaymak ve savaş yükünü hafifletmek istemesi,
- ✓ Osmanlı Devleti'nin jeopolitik konumundan yararlanmak istemesi,
- ✓ Halifenin dini ve siyasi gücünden yararlanmak istemesi,
- ✓ İtilaf devletlerinin Rusya'ya Boğazlar yoluyla yardımda bulunulmasını engellemek istemesi,
- ✓ Osmanlı Devleti'nin insan gücü ve ham madde kaynaklarından yararlanmayı amaçlaması,
- ✓ Süveyş Kanalı'nın denetimini ele geçirip İngiltere'nin sömürgeleri ile olan bağlantısını kesmek istemesi,

Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşında;

2. Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin durumu hakkında çıkarımlarda bulunur.

Osmanlı Devleti Akdeniz'de İngilizlerden kaçan Goben ve Breslav adındaki iki Alman gemisi Osmanlı Devleti'ne sığındılar. Osmanlı Devleti bu iki gemiyi satın aldığını bildirerek İngilizlere vermeyi reddetmiştir. Gemilerin adlarını ise Yavuz ve Midilli olarak değiştirmiştir. Daha sonra bu iki Alman gemisi Karadeniz'e açılarak Rus limanları olan Odesa ve Sivastopol bombalaması üzerine oldu bittiye getirilerek savaşa girmesi sağlanmıştır.

I. DÜNYA SAVAŞINDA CEPHELER		
TAARRUZ	SAVUNMA	YARDIM AMAÇLI
Kafkas	Çanakkale	Romanya
Kanal	Hicaz - Yemen	Galiçya
	Suriye – Filistin	Makedonya
	Irak - Basra	

Kafkas Cephesi:

- ✓ Rusya'nın güneye inmesini önlemek,
- ✓ Bakü petrollerinden yararlanmak
- ✓ Kafkaslardaki Türklerle birleşmek, amacıyla **OSMANLI DEVLETİ TARAFINDAN** açılmış bir cephe.

Osmanlı Devleti bu cephede başarısız olmuştur.

Kanal Cephesi

- ✓ Süveyş kanalını ele geçirmek,
- ✓ İngiltere'nin sömürgeleriyle bağlantısını kesmek,
- ✓ Mısır'ı İngilizlerden geri almak, amacıyla **OSMANLI DEVLETİ TARAFINDAN** açılmış bir cephe.

Osmanlı Devleti bu cephede başarısız olmuştur.

Çanakkale Cephesi

- ✓ Ekonomik olarak zor durumda olan Rusya'ya yardım ulaştırmak,
- ✓ İstanbul'u alarak Osmanlı Devleti'ni saf dışı bırakmak,
- ✓ Savaşın daha erken bitmesini sağlamak, amacıyla **İTİLAH DEVLETLERİ TARAFINDAN** açılmış bir cephe.

Osmanlı Devleti bu cephede **BAŞARILI** olmuştur.

Çanakkale Savaşının Sonuçları

- ✓ I. Dünya Savaşı daha geniş alanlara yayıldı.
- ✓ I. Dünya savaşı 2 yıl uzadı.
- ✓ İtilaf devletlerinden gerekli yardımı göremeyen Rusya'da ekonomik kriz çıktı. 1917 yılında Rusya'da **Bolşevik İhtilal'i** çıktı. Sovyet Rusya yönetimi ittifak grubu ile Brest Litovsk Antlaşması'nı imzaladı.
- ✓ Bulgaristan, İttifak Devletleri yanında savaşa katıldı.
- ✓ İtilaf Devletleri, savaştan sonra Osmanlı Devleti'ni paylaşmak için aralarında gizli antlaşmalar imzalamaya başladılar.

Irak Cephesi

- ✓ Petrol bölgelerini ele geçirmek.
- ✓ Türk kuvvetlerinin İran'a girmesine engel olmak.
- ✓ Hindistan yolunun güvenliğini sağlamak ve Rusya'ya karadan yardım ulaştırmak, amacıyla **İNGİLİZLER TARAFINDAN** açılmış bir cephe.

Osmanlı Devleti bu cephede başarısız olmuştur.

Halil Kut Paşa komutasındaki Osmanlı kuvvetleri, **Kutû'l Amare** denilen yerde İngilizleri ağır bir yenilgiye uğrattılar 13.000 İngiliz askerini esir aldılar.

"Orduma: Arslanlar. Bütün Osmanlılara şeref ve şan, İngilizlere kara meydan olan şu kızgın toprağın güneşli semasında şehitlerimizin ruhları sevinçle gülerek uçarken, ben de hepinizin pak alınlarından öperek cümlelerinizi tebrik ediyorum. Ordum gerek Kut karşısında ve gerekse Kut'u kurtarmaya gelen ordular karşısında 350 subay ve 10 bin erini şehit vermiştir. Fakat buna karşılık bugün Kut'ta 13 general, 481 subay ve 13 bin 300 er teslim alıyorum. Bu teslim aldığımız orduyu kurtarmaya gelen İngiliz kuvvetleri de 30 bin zayıf vererek geri dönmüşlerdir.

Halil Kut Paşa

Suriye – Filistin Cephesi

- ✓ Osmanlı Devleti'ni petrol bölgesinden uzaklaştırmak, amacıyla **İNGİLİZLER TARAFINDAN** açılmış bir cephe.

Osmanlı Devleti bu cephede başarısız olmuştur.

Mustafa Kemal Suriye – Filistin Cephesi'nde Yıldırım ordularına bağlı 7. Kolordu komutanı olarak görev yapmıştır. Emrindeki kuvvetlerle Halep'in kuzeyinde bir savunma hattı kurarak, İngilizleri durdurmayı başarmıştır.

Hicaz ve Yemen Cephesi

- ✓ Ortadoğu petrollerini ele geçirmek,
- ✓ Araplar ile Osmanlı arasındaki bağları koparmak, amacıyla İNGİLİZLER TARAFINDAN açılmış bir cephe.

Osmanlı Devleti bu cephede başarısız olmuştur.

Osmanlı Devleti bu cephede kutsal yerleri korumak amacıyla hem İngilizlerle hem de İngilizlerin bağımsızlık vaadiyle iş birliği yaptığı Arap Şerif Hüseyin komutasındaki Arap kabileleriyle savaşmak zorunda kalmıştır.

ABD'nin Savaşa Girişi ve Wilson İlkeleri

Wilson İlkeleri (8 Ocak 1918)

- ✓ Yeneler, yenilerden **toprak ve savaş tazminat** almayacak.
- ✓ Gizli Antlaşmalar yapılmayacak.
- ✓ Boğazlar tüm devletlere açık olacak.
- ✓ Devletler arası sorunların barış yoluyla çözülmesi için uluslararası bir örgüt kurulmalıdır. (Cemiyet-i Akvam – Milletler Cemiyeti)
- ✓ Her millet kendi geleceğine kendisi karar verecektir.
- ✓ Türklerin yoğun olduğu bölgelere egemenlik hakkı Türklere verilecek; fakat azınlıkların gelişmesi içinde her türlü imkan sağlanacak.

I. Dünya Savaşının Sona Ermesi

- ✓ Savaştan en kârlı çıkan İngiltere, Avrupa'nın en güçlü devleti olmuştur.
- ✓ Kısa sürede en karlı çıkan devlet Japonya olmuştur.
- ✓ Fransa Almanya'nın etkisinden kurtularak ikinci güçlü devlet hâline gelmiştir.
- ✓ Rus, Alman, Avusturya - Macaristan ve Osmanlı İmparatorlukları yıkılmış yerine yeni millî devletler kurulmuştur.
- ✓ Dünya barışını sağlamak amacıyla merkezi Cenevre'de olan Milletler Cemiyeti kurulmuştur.
- ✓ Sömürgeciliğin yerini **manda ve himayecilik** almıştır.
- ✓ Yeniler devletlerle ağır şartlar içeren antlaşmalar imzalanmıştır.

Tehcir Kanunu

Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'nda birden fazla cephede itilaf devletlerine karşı mücadele ederken, kendi içinde de dış kuvvetlerin kışkırtmaları isyan eden Ermenilerle de mücadele etmek zorunda kalmıştır. Özellikle Rusya'nın kışkırtma ve yardımlarıyla Ermeni isyancılar Osmanlı Devleti'ne karşı doğuda karışıklıklara sebep olmuşlardır. Kafkas Cephesinde Ruslara destek veren Ermeniler Osmanlı ordusunu iki ateş arasında bırakmıştı. Tüm bu isyan ve kargaşanın artarak devam etmesi sonucunda dönemin hükümeti İttihat ve Terakki partisi tarafından **27 Mayıs 1915** tarihinde **Tehcir Kanunu** adıyla bilinen zorunlu göç yasası çıkarıldı. Yasaya göre Ermeni halkın bir bölümü savaş bitene kadar bölgeden göç ettirilecekti.

Bu yasa ile Osmanlı topraklarında yaşayan toplam 1 milyon 200 bin Ermeni'den 450 bini Tehcir kanunu kapsamına alınmıştır, kanun bütün Ermenileri değil, isyancı Ermenileri kapsamaktaydı.

Tehcir Kanununa göre bu Ermeniler savaş bitene kadar Suriye, Lübnan gibi farklı bölgelere gönderilecek, her türlü tedbir alınarak göçün tamamlanması sağlanacak, savaş bitiminde ise isteyen Ermeniler yurtlarına geri dönebilecekti.

Ermeniler ise bu yaşanan olayları çarpıtarak Osmanlı Devleti aleyhinde iddialarda bulunmuşlardır.

NOT: Ermenilerin iddiaları **TAMAMEN** asılsızdır.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI (30 EKİM 1918)

3. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanması ve uygulanması karşısında Osmanlı yönetiminin, Mustafa Kemal'in ve halkın tutumunu analiz eder.

Mondros Ateşkes Antlaşması, Osmanlı Devleti temsilcisi **Bahriye Nazırı Rauf Orbay** İtilaf Devletleri temsilcisi **İngiliz Amiral Caltharpe (Kaltrop)** arasında imzalandı. Bu antlaşma, adını imzalandığı yer olan Ege Denizi'ndeki Limni Adası'nın Mondros Limanı'ndan aldı.

Antlaşmanın Bazı Önemli Maddeleri:

- ❖ Boğazlar İtilaf Devletleri'ne açılacak, Karadeniz'e geçiş serbest olacak, hakim bölgeler İtilaf Devletleri tarafından işgal edilecektir.
- ❖ Osmanlı orduları terhis edilecek (sınırın korunması ve iç güvenlik hariç) orduya ait silah, cephane ve askerî taşıtlar İtilaf Devletleri'ne bırakılacaktır.

- ❖ Güvenliği sağlamak amacıyla Osmanlı savaş gemileri dışındaki gemiler İtilaf Devletleri'ne teslim olacak ve İtilaf Devletleri'nin gösterdikleri limanlarda gözetiminde tutulacaktır.
- ❖ Toros tünelleri, deniz işletmeleri ve demir yolları İtilaf Devletleri kontrolüne bırakılacaktır.
- ❖ Hükûmet haberleşmesi dışındaki telsiz, telefon, telgraf ve kabloları İtilaf Devletleri kontrol edecektir.
- ❖ İtilaf Devletleri, güvenliklerini tehlikede gördükleri herhangi bir stratejik bölgeyi işgal edebileceklerdir. (7. madde)
- ❖ Vilayeti sitte'de (Altı Doğu Anadolu İli: Sivas, Erzurum, Bitlis, Van, Diyarbakır, Elazığ) herhangi bir karışıklık çıkarsa İtilaf Devletleri bu bölgeleri işgal edebileceklerdir. (24. madde).

Paris Barış Konferansı (18 Ocak 1919)

- Konferansa İngiltere, Fransa, İtalya ve Japonya dışında yirmi sekiz ülke temsilcileri katılmıştır.
- Konferansın gündemini belirleyen kararlara yön veren İngiltere ve Fransa olmuştur.

Görüşülen konular ve alınan kararlar şunlardır:

- Yenilen devletlerle yapılacak barış koşullarını belirlemek ve antlaşmaları imzalamak amacıyla toplanmıştır.

Alınan kararlar:

- ✓ Orta Doğu İngiltere (Irak, Musul, Kerkük) ve Fransa (Suriye, Antep, Maraş, Urfa) arasında paylaştırılmıştır.
- ✓ İtalya'ya ise Antalya ve Konya çevresi verilmiştir.
- ✓ Milletler Cemiyetinin kurulmasına karar verildi.
- ✓ Gizli antlaşmalara son hâli verilmiştir. (Osmanlıyı kendi aralarında paylaştılar)
- ✓ Boğazların yönetimi uluslararası bir komisyona bırakılmıştır. (Egemenlik haklarımız kısıtlanmıştır.)

- ✓ İngiltere'nin sömürgeci politikası doğrultusunda İzmir ve çevresi (Yunanlıların iddialarını da bahane ederek) İtalya'dan alınarak Yunanistan'a verildi. Bu gelişme üzerine İtalya, konferansı terk etti.

I. DÜNYA SAVAŞI SONRASI YAPILAN ANTLAŞMALAR	
SEVR	OSMANLI DEVLETİ
NEUİLLY (NÖYYİ)	BULGARİSTAN
VERSAİLLES (VERSAY)	ALMANYA
TRİANON (TRİYANON)	MACARİSTAN
ST. GERMAIN (SEN CERMEN)	AVUSTURYA

İzmir'in İşgali

Paris Barış Konferansı'nda İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edilmesi kararı alındıktan sonra 15 Mayıs 1919 tarihinde Yunanlılar İzmir'i işgal etmişlerdir.

İzmir'in işgali nedeniyle İstanbul miting yapıldı. İşgallere karşı artan tepkiler nedeniyle Amerika ve İngiltere bölgeye temsilciler gönderip rapor istemişlerdir.

Bu olaylar üzerine Amerikan gözlemcisi **Amiral Bistol Raporu'nda** Batı Anadolu'da Türk nüfusunun fazla olduğunu ve bölgede yapılan katliamlardan Yunanlıların sorumlu olduğunu belirtmiştir.

İzmir'in işgali sonrasında Türk halkı işgallere karşı direnmenin şart olduğuna inanmış ve İzmir'in işgali Kuvayimilliyenin doğmasını sağlamıştır. Türk halkı düzenlediği mitingler ve gösteriler millî bilincin oluşmasına katkıda bulunmuştur.

Yunan işgaline karşı ilk kurşunu atan Hukuk-u Beşer gazetesi yazarı **Hasan Tahsin** (Osman Nevres gerçek ismi) olmuştur.

KUVAYİMİLLİYE

4. Kuvâ-yı Millîye'nin oluşum sürecini ve sonrasında meydana gelen gelişmeleri kavrar.

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra başlayan işgallere karşı vatanı koruma ve bağımsız yaşama arzusu sonucunda Türk halkı tarafından oluşturulan bölgesel direniş Kuvayimilliyeye (Milli kuvvetler) denir.

Kuvayimilliyeye'nin özellikleri

- ✓ İşgallere karşı, işgal altında olan bölgelerde ortaya çıkmıştır.
- ✓ Bölgesel kuvvetlerdir.
- ✓ Belirli bir merkeze bağlı değildir. Düzensizdirler.
- ✓ İhtiyaçları bölge halkı tarafından (belirli bir kurala bağlı olmaksızın) karşılanmıştır.

MUSTAFA YAZGAN

- ✓ Bağımsızlık, milliyetçilik ve Türklük duygusu ile hareket ederek kutsal vatan savunması yapmışlardır.
- ✓ İşgallerin hızını kesmişlerdir; fakat işgalleri durduramamışlardır.
- ✓ Düzenli ordu kuruluncaya kadar düşman kuvvetlerini oyalamışlardır.
- ✓ İlk Kuvayımillîye hareketi 19 Aralık 1918'de Hatay Dört Yol'da Fransızlara karşı başlamıştır.
- ✓ Batı Cephesi'nde İzmir'in işgali ile başlamıştır. Batı Anadolu'da direnişin merkezi Ayvalık olmuştur.

Bazı Kuvay-ı Milliyeciler; Demirci Mehmet Efe, Yörük Ali Efe, Şahin Efe, Kara Fatma, İpsiz Recep, Çerkez Ethem'dir.

CEMİYETLER

YARARLI CEMİYETLER	ZARARLI CEMİYETLER	
	AZINLIKLARIN KURDUĞU	MİLLÎ VARLIĞA DÜŞMAN CEMİYETLER (TÜRKLERİN KURDUĞU)
Trakya – Paşaeli Müdafaa-i hukuku millîye Cemiyeti	Mavri Mira Cemiyeti	İslam Teali Cemiyeti
Trabzon Muhafaza-i hukuku millîye Cemiyeti	Pontus Cemiyeti	Kürt Teali Cemiyeti
Kilikyalılar Cemiyeti	Etkin-i Eterya Cemiyeti	İngiliz Muhipleri Cemiyeti
Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuku millîye Cemiyeti	Hınçak, Tasnak ve Sütyun Cemiyetleri	Hürriyet ve İtilaf Fırkası
Reddi İlhak Cemiyeti	Alyans İsrailit ve Makabi	Sulh ve Selamet-i Osmaniye Cemiyeti
Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti		
Millî Kongre Cemiyeti		

YARARLI CEMİYETLER

MUSTAFA YAZGAN

CEMİYET ADI	KURULUŞ AMACI
İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti	İzmir'i Yunanlılara vermemek ve İzmir'in Türk olduğunu kanıtlamak
Reddi İlhak Cemiyeti	İzmir ve civarının Türk olduğunu ispat etmek, İzmir'in Yunanlılara verilmesini önlemek
Trakya – Paşaeli Müdafaa-i hukuku millîye Cemiyeti	Trakya'nın Yunanistan'a verilmesini önlemek
Trabzon Muhafaza-i hukuku millîye Cemiyeti	Trabzon ve civarında Pontus Devleti'nin kurulmasını önlemek
Kilikyalılar Cemiyeti	Çukurova bölgesini Fransız ve Ermenilere karşı savunmak
Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuku millîye Cemiyeti	Doğu Anadolu'nun Ermenilere verilmesini önlemek, Doğu Anadolu'da Türk nüfusunun azalmasını engellemek
Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti	Ülkenin uğradığı işgali protesto etmek ve orduya yardım toplamak
Millî Kongre Cemiyeti	Basın yayın yolu ile Türkler hakkında dünyada yapılmış ve yapılmakta olan propagandalara yayın yoluyla karşı koymak

Millî Cemiyetlerin Önem ve Özellikleri

- ✓ Bölgeseldirler ve kendi bölgelerini kurtarmayı amaçlamışlardır.
- ✓ Milliyetçilik, Türklük, din ve bağımsızlık duygusu ile hareket etmişlerdir.
- ✓ İşgallere ve işgalcilere karşıdır.
- ✓ İşgallere Türk halkının verdiği ilk tepkilerdir.
- ✓ İşgallerin haksızlığını basın yayın ve hukuk yoluyla dünyaya anlatma amacındadırlar.
- ✓ Cemiyetlerin ilk oluşumlarında Mustafa Kemal yer almamıştır.
- ✓ Sivas Kongresi'nde Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk adı altında birleştirilerek ulusal hâle gelmiştir.

AZINLIKLARIN CEMİYETLER

MUSTAFA YAZGAN

CEMİYET ADI	KURULUŞ AMACI
Mavri Mira Cemiyeti	* Fener Rum Patrikhanesi tarafından İstanbul'da kuruldu. * Bizans İmparatorluğu'nu yeniden canlandırmayı ve Ege'de ilerleyen Yunanlılara yardım ederek Batı Anadolu ve Trakya'yı Yunanistan'a katmayı amaçlamıştır
Pontus Cemiyeti	Rum Patrikhanesi tarafından desteklenen bu cemiyet, Samsun merkez olmak üzere Doğu Karadeniz'de bir Pontus devleti kurmayı amaçlamıştır.
Etkin-i Eterya Cemiyeti	* Bu cemiyet bağımsız Yunanistan'ı oluşturmak için 1814 yılında kurulmuştur. * I. Dünya Savaşı'ndan sonra Yunanistan'ı büyütmek ve Bizans devletini kurmak için çalışmıştır.
Hınçak ve Taşnak Sütyun Cemiyetleri	Doğu Anadolu, Çukurova ve Karadeniz Bölgesi'nin bir kısmına sahip olarak bir Büyük Ermeni devletini kurmak için faaliyetlerde bulunmuşlardır. Fransız ve Ruslarla iş birliğine girmişlerdir.
Mekabi ve Alyans İsrailit	Fırat Nehrinden - Nil Nehrine kadar olan topraklara (Arz-ı Mevud) hakim olmayı planlamışlardır.

Azınlıkların Kurduğu Zararlı Cemiyetlerin Ortak Özellikleri;

- ✓ Bu cemiyetler Osmanlıdan ayrılarak bağımsız devlet kurmayı amaçlamışlardır.
- ✓ Osmanlı Devleti'nin parçalanması için faaliyet göstermişlerdir.
- ✓ İtilâf devletleri tarafından desteklenmişlerdir.
- ✓ Bulundukları bölgelerde işgallere zemin hazırlamışlardır. (7. Maddenin uygulanması için)
- ✓ Dünya kamuoyunu Türkler aleyhine harekete geçirerek Türk halkının haklı mücadelesini engellemek istemişlerdir.
- ✓ Kiliseler tarafından desteklenmişlerdir.

MİLLÎ VARLIĞA DÜŞMAN (TÜRKLERİN) CEMİYETLER

MUSTAFA YAZGAN

CEMİYET ADI	KURULUŞ AMACI
İslam Teali Cemiyeti	Hilafet ve saltanatı güçlendirmeyi amaçlamışlardır. İngilizler tarafından desteklenmişlerdir.
Kürt Teali Cemiyeti	İngilizlerin himayesinde doğu illerimizde ayrı bir Kürt devleti kurmayı amaçlamıştır; fakat bölge halkından gerekli desteği görememiştir
İngiliz Muhipleri Cemiyeti	İngiltere ile Osmanlı saltanatı arasındaki dostluğu güçlendirmeyi ve devleti İngiliz mandası haline getirmeyi amaçlamıştır.
Hürriyet ve İtilaf Fırkası	Kurtuluş yolunun büyük devletlerin mandasına girerek gerçekleşeceğini düşünmüş ve milli cemiyetlerle mücadele etmiştir.
Sulh ve Selamet-i Osmaniye Cemiyeti	Padişaha bağlılığı savunmuşlardır. Vatanın kurtuluşunun, padişahın ve halifenin buyruklarına sıkı sıkıya uymakla mümkün olacağına inanan bir cemiyettir.

Milli Varlığa Düşman (Türklerin) Cemiyetlerin Ortak Özellikleri;

- ✓ Saltanat ve Hilafeti desteklemişlerdir.
- ✓ Milliyetçiliğe karşı ümmetçi bir anlayışta olmuşlardır.
- ✓ İtilaf devletleri tarafından kurulmuş veya yönlendirilmişlerdir.
- ✓ Manda ve himayeye desteklemişlerdir.
- ✓ Milli birlik ve bütünlüğü bozmaya yönelik faaliyetlerde bulunmuşlardır.
- ✓ Osmanlıyı yaşatma ve devam ettirme gayretinde olmuşlardır.

MİLLİ MÜCADELE HAZIRLIK DÖNEMİ

5. Millî Mücadele'nin hazırlık döneminde Mustafa Kemal'in yaptığı çalışmaları analiz eder

MUSTAFA KEMAL'İN SAMSUN'A ÇIKIŞI (19 MAYIS 1919)

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasından sonra İstanbul'a gelen Mustafa Kemal, işgallere karşı bir çözüm bulamayacağını anlayınca 19 Mayıs 1919'da beraberindeki arkadaşlarıyla Bandırma Vapuru ile Samsun'a çıktı.

Mustafa Kemal'den Yapması İstenilen Görevler:

- ❖ Görev bölgesinde Türk - Rum çatışmasını önlemek
- ❖ Türklerin elindeki silahları toplamak ve İtilaf Devletleri'ne teslimini sağlamak
- ❖ Ateşkes koşullarının uygulanmasını ve uyulmasını sağlamaktır.
- ❖ Halka silah satan kişileri ve kurumları belirlemek, bu faaliyetleri yasaklamak ve bu kuruluşları ortadan kaldırmaktır.

Mustafa Kemal Samsun'da rapor hazırlayarak telgrafla İstanbul'a iletti. Bu raporda;

Bölgedeki karışıklıkların sebebi Rumlar olduğunu, eğer Rumlar siyasi emellerinden vazgeçerlerse bölgede huzur ve asayiş kendiliğinden sağlanacağını, Türklüğün yabancı mandası ve kontrolüne tahammülü olmadığını bildirdi.

HAVZA GENELGESİ (25 MAYIS 1919)

Mustafa Kemal, Havza'da İzmir'in işgalini Anadolu'ya duyurmak ve milli bilincin uyanmasını sağlamak amacıyla tüm askeri ve sivil yetkililere bir genelge gönderdi.

Genelgede;

- Ülkenin genelinde mitingler düzenleyerek işgallerin protesto edilmesini,
- Ordu komutanlarının askerleri terhis etmemelerini ve ellerindeki silahları teslim etmemelerini,
- Mitinglerin belli bir düzen içerisinde gerçekleştirilmesini ve azınlıklara zarar verilmemesini istemiştir.

Havza Genelgesi'nden sonra yurdun değişik yerlerinde mitingler düzenlenmiş **milli bilincin uyandırılması** sağlanmıştır.

Mustafa Kemal Paşa 8 Haziran 1919'da İstanbul Hükümeti tarafından geri çağırılmış ancak Mustafa Kemal bu emre uymayarak Amasya'ya geçmiştir.

AMASYA GENELGESİ (22 HAZİRAN 1919)

Mustafa Kemal, Amasya'da Refet Bele, Rauf Orbay ve Ali Fuat Cebesoy ile birlikte hazırladığı Amasya Genelgesi 15. Kolordu Komutanı Kazım Karabekir'in de onayı alındıktan sonra 22 Haziran 1919'da yayımlandı.

Amasya Genelgesi'nin Maddeleri;

- 1) Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir.
- 2) İstanbul Hükümeti, yüklendiği sorumlulukların gereğini yerine getirememektedir. Bu durum milletimizin varlığını yok saymak demektir.
- 3) Milletin bağımsızlığını, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.
- 4) Duruma çare bulmak, milletin hak isteyen sesini dünyaya duyurmak için her türlü etki ve denetimden uzak millî bir heyetin kurulması gereklidir.
- 5) Anadolu'nun her yönden en güvenli yeri olan Sivas'ta millî bir kongrenin toplanması kararlaştırılmıştır.
- 6) Her ilden milletin güvenini kazanmış üç delegenin hemen yola çıkarılması gerekmektedir.

- 7) Her ihtimale karşı bu durumun millî bir sır hâlinde tutulması zorunludur.
- 8) Doğu illeri adına 10 Temmuz'da Erzurum'da bir kongre toplanacaktır.

Amasya genelgesi ile Milli Mücadelenin **amacı, gerekçesi ve yöntemi** ilk kez belirtilmiştir.

Kurtuluş Savaşının;

Gerekçesi: (1) Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir. (2) İstanbul Hükûmeti, yüklendiği sorumlulukların gereğini yerine getirememektedir.

Amacı: (3) Milletin bağımsızlığını, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.

Yöntemi: (3) Milletin azmi ve kararı kurtaracaktır

Yeni Devlet: Amasya Genelgesi'nde millet iradesine dayalı olarak yeni bir devletin kurulması fikri üstü kapalı ilk kez ortaya atılmıştır. (3. Madde)

Genelgeden sonra Mustafa Kemal "Artık İstanbul Anadolu'ya hâkim değil bağlı olmak zorundadır" demiştir.

Genelgeden sonra İstanbul hükûmeti Mustafa Kemal İstanbul'a geri çağırdı. Gerekçe olarak ise yetkilerini aştığı belirtmiştir.

Mustafa Kemal'in bu çağrıya uymaması üzerine yetkileri elinden alınmış ve 9. Ordu Müfettişliği görevine son verilmiştir. Bunun üzerine Mustafa Kemal çok sevdiği askerlik görevinden de istifa etmiştir.

Mustafa Kemal'in çok sevdiği askerlik görevinden de istifa etmesi **vatanseverliğini, kararlılığını ve mücadeleciliğini** kişiliğini göstergesidir.

ERZURUM KONGRESİ (23 TEMMUZ - 7 AĞUSTOS 1919)

Erzurum Kongresi, 23 Temmuz 1919 tarihinde Doğu illerinden ve Trabzon'dan gelen 56 delegenin katılımıyla toplandı. Kongre başkanlığına Mustafa Kemal oy çokluğuyla seçilmiştir.

Kongrenin toplanma amacı; Doğu Anadolu ve Karadeniz'de Ermeni ve Rumların işgallerine karşı çıkmak ve Mondros Ateşkes Antlaşmasının 24. maddesine göre Doğu Anadolu'nun Ermenilere verilmesini önlemeyi amaçlamıştır.

Mustafa Kemal askerlik görevinden de istifa ettiği için kongreye sivil olarak katılmıştır.

Erzurum Kongresi'nde Alınan Kararlar:

- 1) Ulusal sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünemez.
- 2) Manda ve himaye kabul edilemez.
- 3) Azınlıklara sosyal, siyasal ve ekonomik dengemizi bozucu haklar verilemez.
- 4) Kuvayimilliyeyi etkin, milli iradeyi egemen kılmak esastır.
- 5) İstanbul Hükûmeti görev ve sorumluluğunu yerine getiremez ise geçici bir hükûmet kurulacaktır. Bu hükûmet üyeleri ulusal bir kongre tarafından belirlenecektir.
- 6) Doğudaki işgallere karşı halk topyekûn savunma yapacak
- 7) Ulusal irade, padişahı ve halifeyi de kurtaracaktır.
- 8) Mebusan Meclisi derhal toplanmalı, hükûmet çalışmaları meclis denetimine girmelidir.
- 9) Doğu illerinin sorunlarıyla ilgilenmesi için Mustafa Kemal'in başkanlığında 9 kişilik Heyet-i Temsiliye oluşturuldu. Kongre kararları yurdun her yerine, İstanbul'daki işgal kuvvetlerine ve yabancı devlet temsilciliklerine gönderilmiştir.

Toplanış amacı ve yapısı bakımından bölgesel, aldığı kararlar ulusal (milli) bir kongredir.

Manda ve himaye ilk kez reddedilmiştir. (3. Madde) (Tam bağımsızlık)

Ulusal egemenliğin koşulsuz olarak gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

Temsil heyeti ilk kez burada oluşturulmuş, başkanlığına Mustafa Kemal seçilmiştir.

Yeni bir devletin kurulmakta olduğu açıklanmış, yeni Türk devletinin temelleri atılmıştır.

Erzurum kongresi Mustafa Kemal'in sivil olarak yaptığı ilk çalışmadır.

İstanbul Hükûmeti Mustafa Kemal ve Rauf Orbay hakkında tutuklama kararı almıştır.

GENERAL HARBOURD RAPORU (1 AĞUSTOS 1919)

General Harboud, Ermenilerle ilgili araştırma yapması amacı ile ABD Başkanı Wilson tarafından Doğu Anadolu'ya gönderilmiştir. General James G. Harboud Anadolu'da yaptığı incelemelerden sonra hazırladığı raporda şunlara yer vermiştir.

1. Ermenilerle ilgili ortaya atılan Ermenilerin katledildikleri iddiası doğru değildir.
2. Anadolu, kaynakları yönüyle ABD'nin ihtiyaçlarını karşılayabilecek zenginlikte değildir.
3. Anadolu'da mücadele verenler, yaptıkları iş konusunda kesin kararlıdır.

ABD Senatosu'na sunulan yukarıdaki rapor, ABD'nin Anadolu ile ilgili politikalarını azda olsa değiştirmesinde ve ABD Senatosu'nun manda konusunu reddetmesinde etkili olmuştur.

Balıkesir Kongresi (26-31 Temmuz 1919)

Kuva-yi Milliye birliklerini örgütlemek, sevk ve iradesini sağlamak, ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla toplanmıştır.

SİVAS KONGRESİ (4 - 11 EYLÜL 1919)

İstanbul Hükûmeti'nin ve İtilaf Devletlerinin bütün engellemelerine rağmen yurdun dört bir yanından gelen delegelerin katılımıyla 4 Eylül 1919 tarihinde Sivas Lisesi salonunda toplandı.

Alınan Kararlar:

1. Erzurum Kongresi'nde kararlar genişletilerek kabul edildi.
2. Manda ve himaye kesin olarak reddedilmiştir.
3. Millî cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilmiştir.
4. Temsil Heyeti'nin üye sayısı ve yetkileri artırılmış; Mustafa Kemal Temsil Heyeti'nin başkanı seçilmiştir.
5. Batı Anadolu Kuvayimilliye Komutanlığı'na Ali Fuat Paşa getirilmiştir.
6. Temsil Heyetinin aldığı kararları tüm halka duyurmak amacıyla İrade-i Millîye gazetesi çıkarılmıştır.
7. Bağımsızlığımıza saygılı olmak şartıyla Batı'nın ekonomik ve teknik yardımları kabul edilebilir.

Toplanış şekli, amacı ve aldığı kararlar gereği tümüyle **ulusal** nitelikte bir kongredir.

Manda ve himaye fikri **kesin** olarak reddedilmiştir. (Madde 2)

Temsil Heyeti yürütme yetkisini ilk kez kullanmış oldu. Bu, Temsil Heyeti'nin bir hükümet gibi hareket ettiğini gösterir. (Madde 5)

Milli mücadelenin ilk yayın organı faaliyete geçmiştir. (Madde 6)

Millî birlik ve beraberliği sağlamak ve Kurtuluş Savaşı'nı tek elden yürütmek amaçlanmıştır. (Madde 3)

Kongrenin sonuçları:

- ❖ Sivas Kongresi'nin İstanbul üzerindeki en büyük etkisi hükûmet değişikliğine yol açmasıdır. Sadrazam Damat Ferit istifa etmiş, yerine Milli Mücadeleye daha ılımlı yaklaşan Ali Rıza Paşa Hükûmeti kurulmuştur. Bu gelişme Temsil Heyeti'nin İstanbul Hükûmetine karşı elde ettiği ilk siyasi başarıdır.
- ❖ Sivas Kongresi'nden etkilenen Sivaslı kadınlar; Anadolu Kadınları Müdafaa-i Hukuk Cemiyetini kurdular.

AMASYA GÖRÜŞMELERİ (20 - 22 EKİM 1919)

Sivas Kongresi'nden sonra Damat Ferit Paşa Hükûmeti istifa etmiş yerine Millî Mücadele'ye daha ılımlı bakan Ali Rıza Paşa Hükûmeti kurulmuştur. Bu gelişme üzerine Temsil Heyeti ile İstanbul Hükûmeti arasında 20 - 22 Ekim 1919 tarihinde Amasya Görüşmeleri yapılmıştır.

Görüşme İstanbul Hükûmetini temsilen Bahriye Nazırı Salih Paşa ile Millî mücadeleyi temsilen, Temsil Heyeti Başkanı Mustafa Kemal arasında gerçekleşti.

Alınan kararlar:

- ✓ Ulusal sınırlar içinde vatan bölünmez bir bütündür; manda ve himaye kabul edilemez.
- ✓ Azınlıklara siyasi egemenliğimizi ve sosyal dengemizi bozacak nitelikte ayrıcalıklar verilemez.
- ✓ Devletin, tam bağımsızlığına zarar vermemek şartıyla; teknik, sanayi ve ekonomi alanlarında yabancı devletlerin yardımları kabul edilebilir.
- ✓ Mebusan Meclisi, İstanbul Hükûmeti'nin uygun göreceği bir Anadolu şehrinde toplanacaktır, seçimler serbestçe yapılacaktır.
- ✓ İstanbul Hükûmeti, Temsilciler Kurulu'nun rızası olmadan, barış görüşmelerini başlatmayacaktır.
- ✓ Barış Konferansı'na, "Temsilciler Kurulu'nun da onaylayacağı kişiler görüşmeci olarak katılacaktır.
- ✓ Taraflar birbiri aleyhinde çalışmayacak.

Amasya Görüşmesinin Önemi:

- İstanbul Hükûmeti ilk kez Milli Mücadele'yi tanımış oldu.
- Meclis-i Mebusan'ın toplanması sağlanmış, Misak-ı Milli Meclisin onayından geçmiştir.

Seçimler yapıldı Mustafa Kemal Erzurum vekili seçildi.

TEMSİL HEYETİ'NİN ANKARA'YA GELİŞİ

Amasya görüşmeleri sonunda Mebusan Meclisi'nin yeniden açılması kararlaştırılmıştı. Mustafa Kemal'in İstanbul'un güvenli olmaması nedeniyle meclisin Anadolu'da bir şehirde açılma teklif etmişti fakat Osmanlı Hükûmeti tarafından reddedildi. Meclisin İstanbul'da açılması kararlaştırıldı.

Bunun üzerine Mustafa Kemal, İstanbul'da toplanacak olan Mebusan Meclisi çalışmalarını yakından izlemek amacıyla Temsil Heyeti'yle birlikte 27 Aralık 1919 tarihinde Ankara'ya gelmiştir. Bu tarihten sonra Ankara, Millî Mücadele'nin merkezi hâline gelmiştir.

Temsil Heyeti'nin Ankara'yı merkez seçmesinin sebepleri:

- Ulaşım ve iletişim imkânlarının kolaylığı,
- Batı Cephesi'ne yakınlığı,
- Ankara'nın işgal altında olmaması,
- Jeopolitik konumu, iyi ve güvenli bir yer olması,
- Ankara halkının Milli Mücadele taraftarı olması.

OSMANLI MEBUSAN MECLİSİ'NİN TOPLANMASI VE MİSAKİMİLLÎ KARARLARININ KABULÜ (12 OCAK – 28 OCAK 1920)

Meclisin toplanması için seçimlerin yapılmasına Amasya Görüşmesinde karar verilmişti. Meclisi Mebusan için seçimler yapılmış ve çoğunluğu milli mücadele taraftarları oluşturmuştur.

Mustafa Kemal, Erzurum mebusu seçildi. Fakat İstanbul'a gidememiştir. (Hakkındaki tutuklama kararından dolayı)

Bunun üzerine Mustafa Kemal, seçilen mebuslarla Ankara'da bir toplantı yaptı ve mebuslardan bazı isteklerde bulundu.

- ✓ Mebusan Meclisinde Müdafa-i Hukuk grubu kurulsun.
- ✓ Mebusan Meclisinde Mustafa Kemal meclis başkanı seçilsin.
- ✓ Mebusan Meclisinde Misakımillî kararları kabul ettirilsin.

Mebusan Meclisinde Müdafa-i Hukuk grubu kurulamadı. Bunun yerine geniş tabanlı olan Felah-ı Vatan grubu kurulmuştur.

28 Ocak 1920 tarihinde alınan bir kararla Misak-ı Milli kararları kabul edilmiştir.

MİSAKİMİLLÎ (28 OCAK 1920)

6. Misakımillî'nin kabulünü ve Büyük Millet Meclisinin açılışını vatanın bütünlüğü esası ile “ulusal egemenlik” ve “tam bağımsızlık” ilkeleri ile ilişkilendirir. Millî Mücadele'nin hazırlık döneminde Mustafa Kemal'in yaptığı çalışmaları analiz eder.

- ✓ Mondros Ateşkes imzalandığı tarihte Türklerin çoğunluğunun bulunduğu bölgeler hiçbir suretle birbirinden ayrılamaz, bir bütündür.
- ✓ Arap memleketlerinin durumu halkın vereceği karara göre belirlenecektir.
- ✓ Halkın oyları ile anavatana katılan Üç Sancak (Kars, Ardahan ve Batum)'ta gerekirse yine halk oylamasına başvurulabilir.
- ✓ Batı Trakya'nın hukuki durumu halkın serbestçe vereceği oyla belirlenmelidir.
- ✓ İstanbul ve Marmara Denizi'nin güvenliği her türlü tehlikeden korunmalıdır. İstanbul ve Çanakkale Boğazlarının dünya ticaret ve ulaşımına açılması konusunda bizimle diğer devletlerin birlikte vereceği kararlar geçerlidir.
- ✓ Azınlıkların hakları komşu memleketlerdeki Müslüman haklarının korunması şartıyla kabul edilecektir.
- ✓ Siyasi, mali ve adli gelişmemizi engelleyen her türlü sınırlamalar (kapitülasyonlar) kaldırılmalıdır.

İSTANBUL'UN RESMEN İŞGALİ (16 MART 1920)

Mebusan Meclisi'nin Milli Mücadele yanlısı kararlar alması üzerine İtilaf Devletleri daha önce fiilen işgal ettikleri İstanbul'u resmen işgal ettiklerini açıklamışlardır. İstanbul'un işgal edilmesinden sonra milletvekilleri tutuklanmış ve sürgüne gönderilmişlerdir.

İstanbul'un resmen işgali üzerine Temsil Heyetinin aldığı tedbirler:

- ✓ İstanbul ile bütün haberleşmelerin kesilecek.
- ✓ İstanbul'da yapılan tutuklamalara karşılık Anadolu'daki İtilaf Devletleri subaylarının tutuklanacak.
- ✓ İtilaf Devletlerinin İstanbul ve Adana'dan asker sevkiyatını engellemek için Geyve ve Ulukışla civarındaki demir yollarının tahrip edilecek.
- ✓ Anadolu'daki resmi kuruluşların her türlü para ve kıymetli eşyalarını İstanbul'a gönderilmeyecek.

Misak-ı Milli kararlarının alınmasından sonra İstanbul'un İtilaf Devletleri tarafından işgal edilmesi, meclisin İstanbul'da açılmasını istemeyen Mustafa Kemal'in **ileri görüşlülüğünü** gösterir.

TBMM'nin açılması için uygun bir zemin oluştu ve yeni bir meclis gerekli hale geldi.

TBMM'NİN AÇILMASI (23 NİSAN 1920)

Meclisi Mebusan'ın İngilizler tarafından işgal edilerek kapatılması üzerine Ankara'da yeni bir meclisin açılmasına ihtiyacı doğurmuştur. Temsil Heyeti Ankara'da yeni bir meclisin açılacağını duyurmuş ve seçimlerin yapılmasını istemiştir. Yapılan seçimler sonucunda 23 Nisan 1920 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi açılmıştır.

TBMM'de alınana önemli kararlar:

- ✓ TBMM'nin üzerinde bir güç yoktur.
- ✓ Hükûmet kurmak zorunludur.
- ✓ Geçici olarak bir hükûmet başkanı tanımak veya padişah vekili atamak doğru değildir.
- ✓ Yasama ve yürütme yetkileri TBMM'ye aittir.
- ✓ Padişah ve halife, baskı ve zordan kurtulduğu zaman, meclisin düzenleyeceği yasaya göre durumu belirlenir.
- ✓ Meclis içerisinde tek tek oylanarak seçilen bakanlar, hükûmet işlerini yürütür. Meclis başkanı da bu heyetin doğal başkanıdır.

I. TBMM'nin Özellikleri

- ❖ TBMM'nin açılmasıyla Temsil Heyetinin görevi sona ermiştir.
- ❖ Kurucu, ihtilalci ve olağanüstü yetkilere sahiptir.
- ❖ Ulusal, millî, milliyetçidir.
- ❖ Öncelikli amacı ulusal bağımsızlığı sağlamaktır.
- ❖ Oluşumu demokratiktir. Ancak demokratik olmayan uygulamalara da yer vermiştir. (Kuvvetler Birliği gibi)
- ❖ Savaş meclisidir.
- ❖ Yaptığı tek inkılap saltanatı kaldırmak, imzaladığı son anlaşma ise Lozan'dır.

TBMM'YE KARŞI ÇIKAN AYAKLANMALAR

7. Büyük Millet Meclisine karşı ayaklanmalar ile ayaklanmaların bastırılması için alınan tedbirleri analiz eder.

Ayaklanmaların Nedenleri:

- I. Dünya Savaşı'ndan sonra orduların terhis edilmesi ve Anadolu'da bir kuvvet boşluğunun olması,
- İstanbul Hükûmeti ve İtilaf Devletleri'nin halkı TBMM'ye karşı kışkırtması, fetva yayımlanması
- İtilaf Devletlerinin millî birlik ve beraberliği bozarak işgalleri kolaylaştırmak istemeleri, (7. Madde)
- Kuvayımilliyecilerin düzenli orduya katılmak ve halk üzerinde elde ettikleri nüfuzu kaybetmek istememeleri,
- Azınlıkların bağımsız devletlerini kurmak istemeleri.
-

TBMM'ye Karşı Çıkan Ayaklanmalar			
İstanbul Hükûmeti'nin Çıkardığı Ayaklanmalar	İstanbul Hükûmeti ve İtilaf Devletlerinin Birlikte Çıkardığı Ayaklanmalar	Azınlıkların Çıkardığı Ayaklanmalar	Eski Kuvayı Milliyecilerin Çıkardığı Ayaklanmalar
Ahmet Anzavur	* Bolu, Düzce, Hendek, Adapazarı * Yozgat (Çapanoğulları) * Konya (Bozkır Aşireti Delibaş Mehmet) * Afyon (Çopur Musa) * Milli Aşireti (Urfa) * Koçgiri (Sivas, Tokat) * Cemil Çeto, Ali Batı (Siirt / Mardin)	Ermeni	Çerkez Ethem
Kuvayı İnzibatiye		Rum	Demirci Mehmet Efe
			Yörük Ali Efe

İstanbul Hükûmeti'nin Çıkardığı Ayaklanmalar:

- ✓ Millî Mücadele'ye karşı bizzat Osmanlı Hükûmeti tarafından çıkartılmış olan ayaklanmalardır.
- ✓ Bu ayaklanmalara işgal devletleri tarafından desteklenmiştir.
- ✓ Ahmet Anzavur Ayaklanması ve Kuvayı İnzibatiye Ayaklanması İstanbul Hükûmeti tarafından çıkartılmıştır.
- ✓ Çerkez Ethem ve Ali Fuat Paşa'ya bağlı birlikler ayaklanmaları bastırmışlardır.

İstanbul Hükûmeti ve İtilaf Devletlerinin Birlikte Çıkardığı Ayaklanmalar:

- ✓ İstanbul Hükûmetinin Millî Mücadele'ye karşı Anadolu halkını kışkırtmasıyla ortaya çıkmıştır.

- ✓ İtilaf Devletleri, Millî Mücadele'yi zor durumda bırakmak, Boğazlar ve çevresini denetim altında tutmak ve azınlıklardan yararlanmak amacıyla bu ayaklanmaları desteklemiştir.
- ✓ Bolu, Düzce, Yozgat, Konya, Cemil Çeto, Koçgiri ve Milli Aşireti ayaklanmaları en önemlileridir.
- ✓ Ayaklanmaları Kuvayı Milliye (Çerkez Ethem) birlikleri bastırmıştır.

Eski Kuvayı Milliyecilerin Çıkardığı Ayaklanmalar:

- ✓ Kuvayı Milliye içinde yer alıp TBMM'ye karşı çıkan ayaklanmalarla mücadele eden, işgal devletleriyle ve isyan eden azınlıklarla savaşan fakat **düzenli orduya katılmak istemeyen** birliklerin çıkardığı ayaklanmalarıdır.
- ✓ Demirci Mehmet Efe ve Çerkez Ethem bu ayaklanmaların en önemlileridir.

Azınlıkların Çıkardığı Ayaklanmalar:

- ✓ Ermeni ve Rumların çıkardığı ayaklanmalardır.
- ✓ Güney ve doğu illerinde Ermeniler, Karadeniz Bölgesi'nde de Rumlar ayaklandılar.
- ✓ Ermenilere karşı Kâzım Karabekir, Rumlara karşı ise Nurettin Paşa komutasındaki Türk birlikleri tarafından müdahale edilmiştir.

TBMM'NİN AYAKLANMALARI BASTIRMAK İÇİN ALDIĞI ÖNLEMLER

- İsyanları bastırmak için **Hıyanet-i Vataniye Kanunu** çıkarılmış; bu kanunun uygulanması için **İstiklâl Mahkemeleri** kurulmuştur.
- Ankara Müftüsü Rıfat Börekçi'den Milli Mücadele'nin dine uygun olduğuna dair fetva alınmıştır.
- İstanbul yönetimiyle her türlü iletişim kesilmiş, gönderilen emirler uygulanmamıştır.
- Anadolu Ajansı'nın ve "Hakimiyeti-i Milliye"nin ulusal bağımsızlık yolunda kamuoyu oluşturması sağlanmıştır.

İstiklal mahkemelerinde **milletvekillerinin** görev alması **yargı** yetkisini de kullandığını gösterir.

TBMM'ye Karşı Çıkan Ayaklanmaların Zararları

- Ülke içinde otoritenin sarsılmasına ve asayişin bozulmasına sebep olmuştur.
- Kardeş kavgasına sebep olmuştur.
- Kurtuluş Savaşının uzamasına sebep olmuştur.
- TBMM'nin ve Türk halkının ekonomik olarak zarar görmesine neden olmuştur.

TBMM'ye karşı çıkan isyanların bastırılması, TBMM'nin otoritesini artırmıştır.

SEVR BARIŞ ANTLAŞMASI (10 AĞUSTOS 1920)

8. Mustafa Kemal'in ve Türk milletinin Sevr Antlaşması'na karşı tepkilerini değerlendirir.

İtilaf Devletleri, Paris Barış Konferansında Osmanlı Devleti'nin topraklarını paylaşma konusunda anlaşamadıkları için Osmanlı Devleti ile yapacakları barış antlaşmasını geciktirmek zorunda kaldılar.

16 - 20 Nisan 1920'de İtalya'nın **San Remo** şehrinde toplanan İtilaf Devletleri Osmanlı Devleti'yle yapılacak antlaşma taslağını hazırladılar.

Osmanlı Devleti, antlaşmayı imzalamakta isteksiz davranınca antlaşmanın imzalanmasını çabuklaştırmak için İngilizler; Mudanya ve Bandırmaya asker çıkardılar, Yunanlılar ise Bursa, Balıkesir ve Edirne'yi işgal ettiler. Bunun üzerine San Remo Konferansı'nda sunulan taslak, 10 Ağustos 1920 tarihinde Fransa'nın Sevr kentinde İtilaf Devletleri ile Osmanlı Devleti tarafından imzalanmıştır. Sevr Antlaşması, Tevfik Paşa'nın tepkisine rağmen **Saltanat Şûrası'nda** kabul edilmiştir.

Kanuni Esasiye göre uluslararası bir antlaşmanın geçerli olabilmesi için Mebusan Meclisi'nde onaylanması gerekirdi; fakat İstanbul'un işgalinden sonra Mebusan Meclisi kapatılmıştır. Dolayısıyla Sevr Antlaşması hukuken geçersiz bir antlaşmadır.

SEVR ANTLAŞMASI'NIN ÖNEMLİ MADDELERİ

Toprakların Paylaşımı
<ul style="list-style-type: none"> ✓ İstanbul Başkent olarak Osmanlı'da kalacak fakat İtilaf Devletleri'nin istekleri yerine getirilmediği takdirde Türklerden alınacak, ✓ Doğu Trakya, Ege Adaları ve Batı Anadolu Yunanistan'a; ✓ Güneybatı Anadolu (Antalya, Konya) ve On İki Ada İtalya'ya; ✓ Mardin, Urfa, Antep dâhil olmak üzere Suriye Fransa'ya; ✓ Arabistan ve Musul dâhil Irak İngiltere'ye bırakılmıştır. ✓ Ayrıca Doğu Anadolu'da Ermeni ve Kürt devletlerinin kurulmasına karar verilmiştir.
Kapitülasyonlar
Genişletilerek bütün İtilaf Devletlerinin yararlanmasına karar verilmiştir.
Azınlıkların Hakları
Genişletilmesine ve göç edenlerin geri dönmelerinin sağlanmasına karar verilmiştir.

MUSTAFA YAZGAN

Boğazlar
Savaşta ve barışta bütün devletlerin gemilerine açık bulundurulmalarına ve uluslararası bir komisyon tarafından yönetilmelerine, komisyonda Türk temsilcisi yer almamasına karar verilmiştir.
Askeri Sınırlamalar
Osmanlı Devleti'nin iç güvenliği sağlayabilecek 50700 kişiden oluşacak ve ordunun ağır silah bulunduramayacak. Mecburi askerlik kaldırılacak, Deniz gücü 13 gemiyi geçmeyecek, denizaltı olamayacak.

Sevr Barış Antlaşması ile İlgili Bilgiler

- ❖ Dünya Savaşı'nı bitiren ve Osmanlı Devleti'nin imzaladığı son antlaşmadır.
- ❖ 19 Ağustos 1920'de TBMM Sevr'i yok saymış ve imzalayanları da vatan haini olarak ilan etmiştir.
- ❖ Osmanlı tarihinde imzalandığı hâlde yürürlüğe girmeyen 2. antlaşmadır (İlk antlaşma ise Ayestefanos Antlaşması'dır.)
- ❖ Dünya savaşından sonra imzalanan en son ve şartları en ağır antlaşmadır.
- ❖ Türk milletine yaşama hakkı tanımayan bir antlaşmadır.
- ❖ Sevr Antlaşmasının ağır maddeleri Türk halkında milli bilinci uyandırmış ve Millî Mücadele'nin önemini ve Milli Mücadeleye katılımı artırmıştır.

Mustafa Kemal'in Sevr'e tepkisi:

“Siyasi, adli, iktisadi ve mali bağımsızlığımızı imhaya ve sonuç olarak yaşama hakkımızı inkar ve ortadan kaldırmaya yönelik olan Sevr Antlaşması bizce mevcut değildir.” (Atatürk)